

Mottagare
Regionstyrelsen

Beslutsunderlag - Revidering av uppförandekod för leverantörer samt information kring införandet av de reviderade kontraktsvillkoren för hållbara leveranskedjor

Förslag till beslut i regionstyrelsen för beslut i regionfullmäktige

- Uppförandekod för leverantörer antas och implementeras.
- Tidigare uppförandekod för leverantörer beslutad 2015-06-18 upphör att gälla.

Sammanfattning

Regionerna bedriver sedan 2010 ett nationellt samarbete kring hållbar upphandling. Harmoniserade krav är en förutsättning för att regionerna, inom ramen för den nationella samverkan, ska kunna genomföra och dela resultat från gemensamma och samfinansierade uppföljningar. De harmoniserade kraven skapar även ökad transparens och förutsägbarhet för leverantörer som vill delta i regionernas upphandlingar. Sedan 2013 har regionerna en gemensam uppförandekod för leverantörer samt harmoniserade kontraktsvillkor för hållbara leveranskedjor.

Region Gotland har sedan beslut i regionfullmäktige 2015 kravställt enligt uppförandekoden och säkerställt att uppförandekod för leverantörer finns med i samtliga annonserade upphandlingar.

År 2021 beslutade den nationella styrgruppen för Hållbar Upphandling att ge det nationella kansliet för hållbar upphandling i uppdrag att revidera regionernas gemensamma uppförandekod och kontraktsvillkoren. Ärendet har beretts i två år.

Arbetet har genomförts tillsammans med Upphandlingsmyndigheten och Adda Inköpscentral. Representant för Region Gotland har, tillsammans med representanter från samtliga regioner, varit delaktig i framtagandet av förslaget till ny uppförandekod för leverantörer med tillhörande kontraktsvillkor.

Bakgrunden till revideringen är ett behov av att skapa ökad tydlighet för köpare, säljare och övriga intressenter samt att Sverige ska närma sig skrivningarna i centrala internationella ramverk och kommande lagstiftning.

Såväl den nuvarande uppförandekoden som det reviderade förslaget, beskriver ansvar och åtaganden avseende mänskliga rättigheter, arbetares rättigheter, miljö och affärsetik.

Region Gotland avropar på många avtal upphandlade av Region Stockholm och bägge regionerna använder idag samma uppförandekod. Det är därför av vikt att implementationen av den reviderade uppförandekoden görs samtidigt i de båda regionerna. Detta för att ha ett enhetligt och därmed effektivt arbetssätt med uppförandekoden.

Sammantaget ställer sig regionstyrelseförvaltningen positiva till att Region Gotland antar och implementerar den reviderade uppförandekoden. Detta mot bakgrund av vad som redovisas nedan avseende sociala, etiska, miljömässiga och ekonomiska konsekvenser. I samband med beslut om ny uppförandekod, framför Region Gotland till kansliet för hållbar upphandling, vikten av att gemensamt fortsätta arbeta mot organiserad brottslighet inom området affärsetik.

Ärendebeskrivning

Regionernas uppförandekod för leverantörer är idag gemensam för samtliga regioner och baseras på Global Compacts 10 principer. Den omfattar områdena mänskliga rättigheter, arbetares rättigheter, miljön och anti-korruption. Nuvarande uppförandekod för leverantörer beslutades av Region Gotland vid Regionfullmäktige sammanträde 2015-09-07. Region Gotland har då som nu varit delaktiga i såväl arbetet av framtagande och revideringen av uppförandekoden.

Utvecklingen på hållbarhetsområdet har inte stått stilla och det finns därför ett behov av att revidera den befintliga uppförandekoden i syfte att skapa ökad tydlighet för köpare, säljare och övriga intressenter. Det är även viktigt att anpassa skrivningarna till de centrala internationella ramverken och till kommande lagstiftning. Då uppförandekoden är gemensam för samtliga regioner förväntas beslut om att anta revideringen fattas av samtliga regioner.

År 2021 beslutade den nationella styrgruppen för Hållbar Upphandling att ge det nationella kansliet för hållbar upphandling i uppdrag att revidera uppförandekod och kontraktsvillkoren. Arbetet har beretts i två år och genomförts tillsammans med samtliga regioner, Upphandlingsmyndigheten och Adda Inköpscentral. Arbetet har bland annat involverat en referensgrupp bestående av 40 organisationer från upphandlande organisationer, leverantörer och civilsamhället. En extern remiss av ändringsförslagen genomfördes under 2022 och 54 nationella och internationella organisationer inkom med synpunkter. Åtta regioner svarade på den tidigare remissen och två regioner har deltagit i referensgruppsarbetet. Under perioden 2023-04-28 – 2023-05-26 har jurister från sju regioner lämnat synpunkter för att säkerställa en regiongemensam anpassning.

Uppförandekoden för leverantörer innebär ansvar och åtagandena avseende mänskliga rättigheter, arbetares rättigheter, miljö och affärsetik. Respektive del beskrivs i korthet nedan.

Mänskliga rättigheter

Ansvar att respektera mänskliga rättigheter är en global standard för förväntat affärsbeteende, detta oavsett var företagen är verksamma. Ansvar existerar oberoende av staters förmåga och/eller vilja att uppfylla sina människorättsskyldigheter, och förminskar inte dessa skyldigheter. Ansvar existerar därför utöver efterlevnad av nationella lagar och förordningar som skyddar mänskliga rättigheter. Detta oavsett nationalitet, bostadsort, kön, nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg, religion, språk eller någon annan status.

Arbetares rättigheter

Åtagandet om arbetares rättigheter utgår från International Labour Organizations (ILO) deklARATION om grundläggande principer och rättigheter i arbetslivet. ILO är FN:s expertorgan för sysselsättnings- och arbetslivsfrågor.

Deklarationen förbinder medlemsstaterna att respektera och främja grundläggande principer och rättigheter, detta oavsett om de har ratificerat de så kallade kärnkonventionerna.

Åtagandet om arbetares rättigheter omfattar dessutom säkra och hygieniska arbetsförhållanden, främjande av levnadslön, skälig arbetstid och tillhandahållande av reguljär anställning.

Miljö

Miljöåtagandet är uppdelat i två delar.

1. Åtagandet om klimat- och miljöpåverkan, vilket omfattar

- nationell miljölagstiftning,
- främjande av klimatåtgärder som bidrar till att uppnå nationella och internationella klimatmål,
- en minskning av användningen av jungfruliga råvaror,
- ingen användning av råvaror från arter listade i CITES,
- kontroll eller utvärdering av kemikalieanvändning inklusive om tillämplig substitution och/ eller implementering av alternativa processer,
- främjande av strategier för effektiv vattenanvändning om tillämpligt och
- minskning eller eliminering av utsläpp som utgör en fara för hälsa och miljö.

2. **Åtagandet om miljö rättigheter**, innebär folks rätt till självbestämmande och att fritt förfoga över naturrikedomar och naturresurser. Ett folk får inte i något fall berövas sina möjligheter till försörjning. Därefter omfattar åtagandet en skrivning om att olovlig avhysning eller övertagande av mark, skog eller vatten inte får förekomma. Det finns också en särskild skrivning om att ursprungsbefolkningars rätt till mark, territorier och naturresurser ska respekteras, inklusive rätten till fritt och informerat förhandssamtycke. Slutligen ska rätten till en säker, ren, hälsosam och hållbar miljö respekteras. Denna rättighet har nyligen lagts till i det internationella ramverket för mänskliga rättigheter, genom resolutioner av FN:s råd för mänskliga rättigheter och FN:s generalförsamling. Därför finns den inte i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. Där finns dock rätten till liv, hälsa, mat, vatten och sanitet, som är integrerade delar av rätten till en säker, ren, hälsosam och hållbar miljö. Rätten till hälsa, mat, vatten och sanitet är också del av rätten till en tillfredsställande levnadsstandard.

Affärsetik

Åtagandet om affärsetik omfattar att motverka korrupktion och konkurrensbegränsande beteende samt hantera beskattning på ett korrekt sätt. Att motverka korrupktion och konkurrensbegränsande beteende är avgörande för en väl fungerande inhemsk och internationell marknad. Det är av vikt att inga avtal ingås som syftar till att snedvrída konkurrensen eller missbruka en dominerande ställning. Hantering av beskattning innebär att förebygga missbruk mot välfärdssystemen, säkerställa att alla betalar rätt skatt i rätt land och främja konkurrens på lika villkor.

Förändringar i den reviderade uppförandekoden

De förändringar som föreslås är:

- Införande av hänvisning till konventionerna som kodifierar FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. Detta saknas i regionernas nuvarande uppförandekod.
- Samtliga av Internationella arbetsorganisationens (ILO:s) medlemsländer beslutade 2022 att uppgradera konventionerna 155 och 187 (Säker och hälsosam arbetsmiljö) till kärnkonventioner. Det innebär att de tidigare 8 grundläggande konventionerna nu är 10. Motsvarande konvention 155, har funnits med även i tidigare uppförandekod. Dock har uppförandekoden inte omfattat innehållet i konvention 187, vilket omhändertaget i den reviderade versionen av uppförandekoden.
- Omarbetningar så att den reviderade uppförandekoden för leverantörer svarar upp mot ökade förväntningar om krav på klimat- och

miljöpåverkan samt miljörättigheter. Nuvarande uppförandekod, avseende miljöåtagande, enbart omfattar krav om att följa den miljöskyddslagstiftning som gäller i tillverkningslandet.

- I nuvarande uppförandekod gällande affärsetik finns endast skrivning om anti-korruption med. I den nya uppförandekoden kommer åtagandet utöver krav på anti-korruption kompletteras med att omfatta även konkurrensbegränsande beteende och beskattning. Detta i enlighet med OECD:s vägledning för multinationella företag.

Bedömning

Sammantaget ställer sig regionstyrelseförvaltningen positiva till att Region Gotland antar och implementerar den reviderade uppförandekoden. Detta mot bakgrund av vad som redovisas nedan avseende sociala, etiska, miljömässiga och ekonomiska konsekvenser. I samband med beslut om ny uppförandekod, framför Region Gotland till kansliet för hållbar upphandling, vikten av att gemensamt fortsätta arbeta mot organiserad brottslighet inom området affärsetik.

Sociala, etiska och miljömässiga konsekvenser

Svensk offentlig sektor upphandlar årligen en stor mängd varor, tjänster och byggtreprenader. Många produkter och i viss mån även tjänster framställs i länder där det förekommer risk för att mänskliga rättigheter och arbetares rättigheter åsidosätts. Dessa risker finns även för varor, tjänster eller byggtreprenader som tillhandahålls och levereras i Region Gotlands närområde.

Utvecklingen går fort inom detta område. Förändringar i lagstiftningar, globala överenskommelser och avtal samt branschpraxis medför löpande behov av att förändra kraven på leverantörskedjorna.

Då Region Gotland samverkar med alla andra regioner i landet finns det stora samordningsvinster i att ha en likalydande uppförandekod som de övriga regionerna. Det innebär att uppföljning av kontrakt och leverantörer kan samordnas och genomföras effektivt då uppförandekoden omsätts till sociala, etiska och miljömässiga kontraktsvillkor i våra upphandlingar och avtal.

Regionstyrelseförvaltningen bedömer att den reviderade uppförandekoden för leverantörer bidrar till att skapa såväl sociala, etiska och miljömässiga mer hållbara affärer och leverantörskedjor vilket stöder regionens arbete i att nå de prioriterade Agenda 2030 målen.

Regionstyrelseförvaltningen bedömer även att den reviderade uppförandekoden kan bidra till agenda 2030 på följande sätt:

Mål nr 11 Hållbara städer och samhällen. Detta genom att ställa krav på bland annat avseende miljörättigheter.

Mål nr 12 Hållbar konsumtion och produktion genom att ställa krav på bland annat minskad resursanvändning och arbetsmiljö

Mål nr 16 Fredliga och inkluderande samhällen genom att bland annat inkludera affärsetik i uppförandekoden.

Ekonomiska konsekvenser

Revideringen av uppförandekoden innebär inga nya ekonomiska åtaganden för Region Gotland. Att inte ha en likalydande uppförandekod som övriga regioner, skulle däremot kunna innebära en fördyring av uppföljningsarbetet då samordning inte i de fallen kan ske med övriga landet.

Region Gotland avropar på många avtal upphandlade av region Stockholm och de båda regionerna använder samma uppförandekod idag. Det är därför av vikt att implementationen av den reviderade uppförandekoden görs samtidigt i de båda regionerna. Detta för att ha ett enhetligt och därmed effektivt arbetssätt med uppförandekoden.

Beslutsunderlag

Bilaga 1 UPPFÖRANDEKOD FÖR LEVERANTÖRER inkom 2023-06-20

Bilaga 2 KONTRAKTSVILLKOR TILLBÖRLIG AKTSAMHET FÖR HÅLLBARA LEVERANSKEDJOR inkom 2023-06-20

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Ulrika Jansson
Ekonomidirektör